

2015-09-21

Dnr 2015:1221

Rapport från utredningstjänsten

AVSKRIVNINGEN INOM STUDIEMEDELSSYSTEMET

Uppdragsgivaren önskar en beräkning av den offentligfinansiella effekten åren 2016-2019 av att avskaffa åldersavskrivningen samt avskrivningen vid dödsfall inom studiemedelssystemet. Uppdelning önskas på effekterna av att tillämpa regelverket på nyutlåning samt, om det inte bedöms som juridiskt olämpligt, att från och med 2017 tillämpa den på hela den utestående lånestocken till låntagare som den 1/1 2017 är högst 39 år fyllda. En redovisning i kronor och andel av disponibel inkomst önskas över hur reformerna 2016 påverkar inkomstfördelningen mellan män och kvinnor.

Utredningstjänsten har i denna rapport skattat effekterna på statens utgifter för att avskaffa åldersavskrivningen och avskrivningen vid dödsfall inom studiemedelssystemet utifrån de uppgifter som finns tillgängliga i augusti 2015 samt de antaganden och principer som användes i remisspromemoria *Avskaffad åldersavskrivning för studielån och återkrav av studiemedel* från utbildningsdepartementet¹.

Utredningstjänsten kan inte beräkna hur den totala inkomstfördelningen mellan män och kvinnor kommer att påverkas av detta förslag. Eftersom det totalt är få personer² och både kvinnor och män som kommer att påverkas av förslaget, bedömer utredningstjänsten att inkomstfördelningen mellan män och kvinnor inte kommer att påverkas nämnvärt av detta förslag.

Återbetalning och avskrivning av studielån

Det nuvarande studielånet är en form av annuitetslån som infördes 1 juli 2001. Den som har fått studielån ska enligt studiestödslagen (1999:1395) betala tillbaka

---

¹ Regeringen, *Avskaffad åldersavskrivning för studielån och återkrav av studiemedel*, Remisspromemoria, U2014/4061/SF, 2014-06-17

² Enligt CSN fick 50 000 personer sina skulder helt eller delvis avskrivna under 2014.

Anna Enström Järleborg

Utredningstjänsten
Telefon: 08 - 786 43 79 • E-post: anna.jarleborg@riksdagen.se

lånet. Återbetalningstiden är enligt huvudregeln 25 år eller det lägre antal år som återstår till utgången av det år då låntagaren fyller 60 år.

Studielånet och räntan på lånet ska betalas med ett visst belopp varje år (s.k. årsbelopp). För att återbetalningen inte ska bli alltför betungande för låntagare med jämförelsevis låga inkomster finns det möjligheter till nedsättning av årsbeloppet på ett sätt som tar hänsyn till låntagarens betalningsförmåga. En låntagare behöver under vissa förutsättningar betala högst fem procent av sin sammanlagda inkomst till och med det år då han eller hon fyller 49 år. Från och med det år då låntagaren fyller 50 år får årsbeloppet under vissa förutsättningar sättas ned till sju procent av den sammanlagda inkomsten. Tillägg till inkomsten ska göras för förmögenhet enligt grunder som regeringen bestämmer. Nedsättning kan i vissa fall ske till noll. Årsbeloppet kan även sättas ned om det t.ex. finns synnerliga skäl. Det kan bl.a. gälla den som är varaktigt beroende av försörjningsstöd eller den som tillfälligt har en begränsad betalningsförmåga på grund av oförutsedda händelser.

Eventuell resterande skuld vid återbetalningstidens slut ska betalas under det följande året, men även då ska bestämmelserna om nedsättning av årsbelopp tillämpas. Betalning ska pågå till dess att full återbetalning har skett, dock längst till utgången av det år då låntagaren fyller 67 år.

Studielån som inte har betalats vid utgången av det år då låntagaren fyller 67 år ska skrivas av. Betalningsskyldigheten kvarstår dock för årsbelopp för de tre senaste åren som har förfallit till betalning. Studielån ska också skrivas av om låntagaren avlider eller om det annars finns synnerliga skäl till det. Synnerliga skäl ska enligt förarbetena kunna anses föreligga om låntagaren under studietiden fått en skada som uppenbarligen hindrat att utbildningen fullföljs eller om betalningsförmågan är varaktigt nedsatt på grund av sjukdom eller handikapp.

Beräkningar

Den förväntade förlusten på studielån utgör 7,3 procent av de utlånade medlen. I CSN:s budgetunderlag 2016-2018 finns uppgifter över de förväntade förlusterna för perioden 2014-2018, se tabell 1.³

Tabell 1: Förväntade förluster på studielån, 2014-2018, miljoner kronor

Miljoner kronor	2014	2015	2016	2017	2018
	Utfall	Beräkning	Prognos	Prognos	Prognos
Förväntade förluster	1 086	1 238	1 230	1 245	1 289

Källa: CSN

³ CSN, Budgetunderlag 2016-2018

I CSN:s årsredovisning 2014⁴ framgår att 38-39 procent av de osäkra fodringarna på annuitetslånen 2012-2014 utgjordes av obetalda belopp vid 68 års ålder, d.v.s. lån som avskrivits på grund av ålder. Avskrivning på grund av dödsfall utgjorde 13 procent och avskrivning på grund av synnerliga skäl uppgick till 9 procent.

I remisspromemoria *Avskaffad åldersavskrivning för studielån och återkrav av studiemedel* anges att förslaget med ett avskaffande av åldersavskrivningen troligen skulle medföra att avskrivningar på grund av dödsfall eller synnerliga skäl skulle öka något. Det gör att i remisspromemorians beräkningar antas att 33 procent av den förväntade förlusten på utlåning skulle påverkas om åldersavskrivningen skulle avskaffas från och med 1 januari 2014.

Utredningstjänsten har skattat den minskade utgiften för staten i det fall *åldersavskrivningen* samt *avskrivningen vid dödsfall* avskaffas, för perioden 2014-2018. Värdet för 2019 har skattats genom en uppskrivning av 2018 års värden med KPI enligt Konjunkturinstitutet prognos augusti 2015⁵.

Utredningstjänsten gör den bedömningen att om såväl åldersavskrivningen och avskrivningen på grund av dödsfall avskaffas kommer avskrivningen på grund av synnerliga skäl troligen att öka. I skattningarna har antagits att 33 procent av den förväntade förlusten på utlåning skulle påverkas om åldersavskrivningen avskaffades och ytterligare 15 procent skulle påverkas om även avskrivningen vid dödsfall skulle avskaffas. Utredningstjänsten skattar den totala minskningen av utgifterna till 520 miljoner kronor 2014, där effekterna vid ett avskaffande av åldersavskrivningen uppgår till 360 miljoner kronor och för avskrivningen vid dödsfall till 160 miljoner kronor. Minskningen av utgiften ökar över tid och skattas till totalt 640 miljoner kronor 2019, varav 440 miljoner avser åldersavskrivningen och 200 miljoner kronor avskrivningen vid dödsfall.

Tabell 2: Skattning av minskade utgifter för staten vid avskaffande av åldersavskrivning samt avskrivning vid dödsfall, 2014-2019, miljoner kronor

Miljoner kronor	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Åldersavskrivning	360	410	410	410	430	440
Avskrivning dödsfall	160	190	180	190	190	200
Summa	520	590	590	600	620	640

* 2019 har skattats genom en uppskrivning av 2018 års värden med KPI

Källa: Utredningstjänstens beräkningar

⁴ CSN, *Årsredovisning 2014*, 2015-02-26

⁵ Konjunkturinstitutet, *Konjunkturläget augusti 2015*, 2015-08-26

Avseende effekterna av avskaffande av *åldersavskrivningen* kan skattningen ovan (360 mkr) jämföras med de 350 miljoner kronor som remisspromemoria *Avskaffad åldersavskrivning för studielån och återkrav av studiemedel* kom fram till. Att uppgifterna skiljer sig åt beror på att den förväntade förluster på utlåning ökat mellan 2014 och 2015. Remisspromemoria har dessutom använt sig av det belopp för den förväntade förlusten som angivits i regleringsbrevet för CSN 2014 d.v.s. 1,06 miljarder kronor, medan utredningstjänsten har använt utfallet för 2014 (1,086 miljarder kronor).

Eftersom förslaget kommer att innebära en *minskad* utgift kommer anslaget 1:3 Avsättning för kreditförluster UO 15 att minska. Utredningstjänsten har inte kunnat göra några bedömningar av de övriga offentligfinansiella effekterna på förslaget.

Tabell 3: Förslagets effekter summerade på poster i "Riksbudget", miljoner kronor

	2016	2017	2018	2019
Blad Utg.				
<i>Utgiftsområden och anslag</i>				
UO 15 1:3 Avsättning för kreditförluster	-590	-600	-620	-640
Blad Ink.				
<i>Inkomsttitlar</i>				
Blad Tak-saldo-sparande				

Källa: Utredningstjänstens beräkningar

Källor

Centrala studiestödsnämnden (CSN), *Budgetunderlag 2016-2018*, dnr 2015-102-2274, 2015-02-23

Centrala studiestödsnämnden (CSN), *Studiestödet 2014*, rapport 2015:2

Centrala studiestödsnämnden (CSN), *Årsredovisning 2014*, 2015-02-26

Konjunkturinstitutet, *Konjunkturläget augusti 2015*, 2015-08-26

Regeringen, *Avskaffad åldersavskrivning för studielån och återkrav av studiemedel*, Remisspromemoria, U2014/4061/SF, 2014-06-17

Regeringen, *Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende Centrala studiestödsnämnden*, 2015-01-22